

(Også publisert i noe forkortet versjon (uten fotnoter) i *Minervanett* 19. mai 2015 under overskriften «En varslet utvikling»; <http://www.minervanett.no/en-varslet-utvikling/>).

OGS/- 11.05.2015.

Odd Gunnar Skagestad:

Norges forsvarsevne – kan forfallet snus?

I sin kronikk "Norsk forsvarsevne – en varslet avvikling" i *Aftenposten* 8. mai 2015 tar Paul Narum og Sverre Diesen opp et viktig og stadig mer aktuelt tema.¹ Deres innsiktsfulle analyse av forfallet i den norske forsvar er like overbevisende som den er skremmende. Det er en analyse som forfatterne hevder at politikerne er fullstendig klar over, noe som nødvendigvis fører til følgende konklusjon: Regjeringen har bestemt seg for å videreføre en forsvarspolitik som innebærer en avvikling av en nasjonalt basert forsvarsevne innenfor en tidshorisont på 10-15 år.

Og i det Civita-notatet som kronikken er basert på, understreker de to forfatterne at dette *ikke er en meningsytring*: Det er en *fysisk observérbar og matematisk påviselig realitet*.²

Narums og Diesens budskap er ikke nytt. Som det også sies i overskriften, er dette en utvikling som har vært *varslet*. Den har faktisk vært varslet ganske lenge, og varslene har vært flere.³ Ikke minst har artikkelens medforfatter Sverre Diesen selv vært blant de fremste, tidligste og mest artikulerte varslene. Dette var også tilfellet i de årene Diesen innehadde embetet som Norges forsvarssjef (fra 1. april 2005 til 1. oktober 2009), og således satt som øverste ansvarlige for den praktiske gjennomføring av den politikken som han nå så tydelig plukker fra hverandre.

Mest tydelig var general Diesen da han i november 2007 presenterte rapporten *Forsvarsstudien 07*, hvor han blant annet fremholdt følgende: "Fortsetter tapet av kjøpekraft vil Forsvaret om ca. 25 år være så svekket at bare begrensede enheter som Kystvakt og grensevakt mot Russland vil være i full funksjon. Et selvstendig, nasjonalt forsvar vil være historie". Og han tilføyde at: - "Men lenge før dette vil effektene være store".⁴

¹ Sverre Diesen og Paul Narum, "Norsk forsvarsevne – en varslet avvikling", *Aftenposten* 8. mai 2015; <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Norsk-forsvarsevne--en-varslet-avvikling-8011022.html>.

² Civita-notat nr.10/2015; <https://www.civita.no/publikasjon/nr-10-norsk-forsvarsevne-en-varslet-avvikling>.

³ For eget vedkommende vil forfatteren minne om at han første gang tok opp dette problemet i artikkelen "Hva skal vi med Forsvaret" i nettpublikasjonen Farmann Newsletter 1. april 2015 (se <http://www.farmann.no/forsvaret.html>); og <http://www.ogskestad.net/ForsvaretFarmannApril05.pdf>), og senere i et titalls artikler bl.a. i tidsskriftene *Pro Patria*, *Minerva*, *Forsvarets Forum* og *Norsk Militært Tidsskrift* i årene 2005-2008.

⁴ Påpekt av Forsvarssjefen ved fremleggelsen av *Forsvarsstudie 07 (FS 07)*, gjengitt i *Aftenposten* (artikkelen "Nasjonalt forsvar blir historie") 5. november 2007; <http://www.aftenposten.no/nyheter-iriks/--Nasjonalt-forsvar-brAblir-historie-6492921.html>.

Allerede i sin "tiltredelseserklæring" som forsvarssjef i 2005 pekte generalen på dette problemet i mer forsiktige ordelag:⁵ "(Imidlertid) fører utviklingen også med seg en kostnadsvekst som følge av såkalt teknologisk fordyrelse. Den forsknings- og utviklingsinnsats som går med til å gi materiellet høyere ytelser gjør at det øker i pris med ca. 3-5 % pr. år utover vanlig inflasjon. Det er mer enn vi kan regne med at selv en viss vekst i forsvarsbudsjettene ville kompensere. Men dette betyr nødvendigvis at det vil bli stadig vanskeligere å fornye materiellmessig den operative strukturen vi nå har igjen. Samtidig er forholdet at mange av våre operative kapasiteter er på et kritisk minimum rent antallsmessig, dersom de overhode skal la seg opprettholde".

Men samme Diesen var også mannen som den gang mer enn noen annen bidro til å bagatellisere det problemet som han selv hadde pekt på, ved sin famøse uttalelse om betydningen av forsvarsbudsjettets størrelse. Ordene falt i et intervju med Aftenposten 1. april 2005, hvor det fremgikk at "Han vil heller ikke si seg enig med den avgående generalinspektøren for Hæren, Lars J. Sølvberg, som mener Forsvaret er underfinansiert. Det ordet fins ikke i vokabularet hos den akademisk anlagte og teoretisk velkolerte Diesen. - *Ethvert forsvarsbudsjett er stort nok* (min uth.). Det representerer det folket er villig til å bruke på denne virksomheten. Men ambisjonsnivået kan være for høyt".⁶ Hva enn Diesen mente med dette – og han vil selvsagt kunne påberope seg at utsagnet måtte forstås i den helhetlige konteksten hvor det ble fremført – så er det like sikkert at utsagnet har gitt politikerne (og det folket som har valgt dem) en effektiv unnskyldning for gjennom en årrekke å kunne lukke øynene for de utfordringer og advarsler som Diesen ellers fremførte.

Vi bør heller ikke glemme at da Diesen tiltrådte som forsvarssjef i april 2005, kom han til et bord som han langt på vei selv hadde dekket. Gjennom sin rolle som bidragsyter til styringsdokumentet *Styrke og relevans* som ble fremlagt i januar 2005,⁷ var Diesen en av de sentrale premissleverandørene for nedbyggingen av det klassiske invasjonforsvaret, tilrettelagt for å beskytte Norge mot vår store nabo i øst – et behov og et truselsbilde som angivelig fordunstet i og med Den Kalde Krigens offisielle avslutning. I denne transformasjonsprosessen var Diesens kamprop et mindre, mer fleksibelt forsvar rettet inn mot de moderne sikkerhetsutfordringene.

Styrke og relevans er – så vidt vites – fremdeles Norges rådende sikkerhets- og forsvarspolitiske doktriner. Om den vil bli avløst av den nylig (28. f.m.) fremlagte rapporten fra den såkalte "Ekspertgruppen for forsvaret av Norge",⁸ er i skrivende stund uvisst. Denne rapporten – et 100 siders dokument med den løfterike tittel *Et felles løft* – er interessant lesning. Ikke bare fordi den anviser nye, radikale og kostnadskrevende tiltak for å gjenreise landets forsvarsevne, men ikke minst (som særlig påpekt av *Klassekampens* redaktør Bjørgulv

⁵ Sverre Diesen, artikkelen «Hva må gjøres i Forsvaret?», kronikk i *Aftenposten* 2. april 2005; <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Hva-ma-gjores-i-Forsvaret-6348441.html>.

⁶ Intervju-artikkelen "- Politikerne må være presise", *Aftenposten* 1. april 2005; <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/-Politikerne-ma-vare-presise-6348352.html>.

⁷ *Styrke og relevans – strategisk konsept for Forsvaret*, styringsdokument lagt frem av Forsvarsdepartementet 10. januar 2005; <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/styrke-og-relevans/id88189/>,

⁸ Ekspertgruppen for forsvaret av Norge, *Et felles løft*, utg. av Forsvarsdepartementet 28. april 2015, 100 sider; <https://blogg.regjeringen.no/annedivi/files/2015/03/2015-04-27-Et-felles-Loft-webversjon.pdf>.

Braanen) fordi rapporten viser hvor fundamentalt annerledes det tenkes om Forsvarets oppgaver i dag, sammenlignet med for bare ti år siden.⁹ En lyte ved rapporten er dens vektlegging av Russlands angivelig "nye rolle" som begrunnelse for omlegging av norsk forsvarspolitik – en vektlegging som bidrar til å bagatellisere de fatale feilvurderingene som har blitt gjort i norsk forsvarspolitik gjennom en årrekke. Samtidig er det lett å slutte seg til redaktør Braanen når han betegner ekspertgruppens rapport som et stort skritt fremover, idet den anlegger et langsiktig perspektiv på norske sikkerhetspolitiske utfordringer.

Narums og Diesens kronikk (og det Civita-notatet som den bygger på) er øyensynlig skrevet før ekspertgrupperapporten ble fremlagt. Vi vet derfor heller ikke – enn så lenge – hva de to forfatterne mener om de analyser og tilrådninger som der ble fremført.

Uansett er det på det rene at Paul Narum og Sverre Diesen nå har tatt initiativet til en ytterst viktig debatt, som nødvendigvis må adressere de to grunnleggende spørsmålene "Hva skal vi med forsvaret?" og "Hva slags forsvar skal vi i så fall ha?"

⁹ Bjørgulv Braanen, "Nasjonalt forsvar", artikkel i *Klassekampen* 30. april 2015; <http://www.klassekampenn.no/article/20150430/ARTICLE/150439999> .